

АХАНОВА А.В., викладач психології
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7068-3925>
E-mail: ahanova0709@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАЦЬКО-СТУДЕНТСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Світові реалії сьогодення формують запит на виховання нової генерації студентської молоді з творчим мисленням та здатністю до мобільності у прийнятті рішень в різних сферах життя. Відповідних змін потребують і форми роботи зі студентами, які мають враховувати процеси впровадження інформаційних технологій в освітню практику. Звідси виводимо актуальність проблеми дистанційного навчання, яка полягає в тому, що основна концентрація результатів суспільного процесу зосереджується саме в інформаційній сфері, яка дозволяє підтримувати процес оновлення та вдосконалення професійних знань викладачів. Цей процес пов'язаний з особливостями викладацько-студентської взаємодії в системі дистанційного навчання в рамках кредитно-модульної системи організації освітнього процесу. Особливо гостро ця проблема встала в умовах вимушених карантинних мір, які прокотилися по країні у зв'язку з поширенням захворюваності через COVID-19 і переведенням багатьох освітніх закладів на дистанційну форму навчання.

Технологія дистанційної освіти – це сукупність методів, форм і засобів взаємодії між викладачами і студентською молоддю в процесі самостійного, але контрольованого освоєння студентами певного об'єму інформації та формування профільних знань. Одним з пріоритетних завдань сучасної системи дистанційної освіти є створення умов для можливості забезпечення загальнонаціонального доступу до різного рівня

освітніх ресурсів через використання новітніх інформаційних технологій і створення реальних умов для реалізації студентською молоддю своїх громадянських прав на освіту. Важливо відмітити, що дистанційне навчання не є синонімічним поняттям із заочною освітою, де студент безпосередньо спілкується із викладачем під час сесій на лекціях та профільних іспитах, а весь об'єм інформації практично в повній мірі засвоює самостійно. Система ж дистанційного навчання передбачає наявність прямого і постійного зв'язку між викладачем і студентом через систему передових інформаційних технологій [1].

Важливою перевагою дистанційного навчання є можливість організувати процес взаємодії зі студентською молоддю з урахуванням їх реального рівня підготовки та здібностей. З цією метою є можливість використати альтернативні сайти з додатковою інформацією із складних тем, а також застосувати новітні методологічні розробки з паралельним розділенням матеріалу на завершені модулі, які можна вивчати в залежності від здібностей кожного окремо взятого студента і навчальної групи загалом. Дистанційне навчання має ряд характерних рис, які відрізняють його від традиційного та інших видів організації освітнього процесу. Проаналізувавши великий загальний науковий підхід до цього питання ми виділили декілька спільних рис, які відмічають більшість фахівців у даній сфері знань. Однією з таких рис є інтерактивність навчання. Його можливості застосовуються в системі передачі та отримання студентами інформації, дозволяють на високому рівні організувати зворотний зв'язок, створюють умови для формування діалогу і постійної підтримки, які є доволі проблематичними у більшості традиційних навчальних системах. Не менш важливою рисою є гнучкість у процесі навчання студентів, які здобувають освіту у дистанційному форматі. Це стосується вибору навчального закладу, а також місця і часу навчання. Студенти отримують

реальну можливість не бути особисто присутніми на навчальних заняттях, а навчаються у максимально зручний час та у місці, яке є для них зручним і комфортним.

Модульний принцип побудови навчального матеріалу дозволяє з підбірки незалежних курсів-модулів створити окрему навчальну програму, яка має всі шанси відповідати актуальним потребам студентської молоді. Важливою рисою дистанційного навчання є його індивідуалізація, що дозволяє підібрати для студента індивідуальну програму навчання з індивідуальним планом, який би відповідав реальним запитам студента, який має унікальну можливість самостійно обирати послідовність освоєння предметів на основі індивідуально розробленого графіку.

Відмітимо і економічність дистанційного навчання, яка знаходить прояв у ефективному застосуванні навчальних платформ та технічних засобів, що концентрована й стандартизованому наданні навчальної інформації із застосуванням комп'ютерного моделювання, що дає можливість знизити витрати на підготовку фахових спеціалістів. При такій організації навчального процесу нівелюється проблеми придбання підручників та інших навчальних матеріалів. Характерною рисою дистанційного навчання є застосування нових досягнень інформаційних технологій, які створюють умови для інтеграції студентів до світового інформаційного простору, що опосередковує процес технологічності навчання. У свою чергу, така інформаційна забезпеченість процесу навчання дає можливість студентам отримувати доступ до комплекту найрізноманітніших навчальних матеріалів у новому форматі, що передбачає електронний вигляд ресурсів, що беруться безпосередньо з серверу їх навчального закладу, а також інших Інтернет-порталів та освітніх платформ. Важливою перевагою дистанційного навчання є його паралельність, тобто можливість його організації разом з професійною діяльністю без відриву від виробництва або будь-якого іншого виду діяльності (наприклад, навчання за іншою спеціальністю) [1].

Розглядаючи психологічний контекст проблеми організації дистанційного навчання в реаліях роботи сучасних українських закладів вищої освіти важливо відмітити нові ролі, які з'являються у всіх учасників освітнього процесу. Зокрема, нова роль формується з боку викладача, який має стати мобільнішим і технологічно розвиненішим у порівнянні з вимогами традиційної системи освіти. Викладач в системі дистанційного навчання має виконувати одразу декілька функцій: координування пізнавального процесу, робота по корегуванню дистанційного курсу, консультування при оформленні індивідуального навчального плану, використання спеціалізованих технологій, підготовка дистанційно організованих співбесід зі студентами та ін. [5].

Паралельно із збільшенням функцій викладача з'являється і проблема інтелектуальної власності інформаційного контенту, що використовується у процесі роботи зі студентами. Як правило такі методичні матеріали є у кожного викладача. Вони розроблені на основі їх власного педагогічного науково-методичного досвіду, а коли ці матеріали потрапляють в Інтернет-простір вони автоматично стають загальнодоступними не тільки для студентів, але й для інших користувачів WEB-порталів. У зв'язку з цим у багатьох викладачів виникає своєрідний психологічний бар'єр у напрямку розробки нових навчально-методичних матеріалів. Це робить актуальною проблему захисту інтелектуальної власності матеріалів, які використовують викладачі при роботі з дистанційними курсами [1]. Відмітимо, що важливою умовою збільшення ефективності процесу навчання є психологічна, теоретична і практична готовність студентів до самостійної роботи. Процес самостійного оволодіння знаннями в системі дистанційного навчання не носить пасивний характер [5]. У відповідності до моделі дистанційного навчання студент із самого початку залучається в активну пізнавальну діяльність, яка передбачає застосування отриманих у процесі роботи над курсом знань для вирішення різноманітних проблем у своїй практичній діяльності [3].

Основні проблеми у організації викладацько-студентської взаємодії в процесі дистанційного навчання пов'язані з технічними моментами: недостатністю технічних комунікаційних можливостей користувачів, проблемами зі швидкістю Інтернет-доступу, відсутністю або складністю у користуванні програмними засобами, а інколи навіть відсутністю персональних комп'ютерів у деяких студентів [2].

Отже, особливості організації викладацько-студентської взаємодії в умовах дистанційного навчання залежать від багатьох факторів і є частиною великої наукової проблеми, яка стосується аналізу плюсів і мінусів переведення класичної системи освіти у дистанційний формат. Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо у продовженні аналізу тенденції до змін у психологічних і навчальних аспектах діяльності студентів (через лонгітюдне дослідження) в умовах карантину та спровокованого ним переходу на дистанційну форму навчання.

Бібліографічний список:

1. Адамова І., Головачук Т. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. *Витоки педагогічної майстерності*. 2012. Вип. 10. С. 3-6.

2. Джеджера О., Юрчук О. Особливості переживання суб'єктивного емоційного стану здобувачами вищої освіти під час дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-19. *Психологія: реальність та перспективи. Збірник наукових праць РДГУ*. 2020. Вип. 15. С. 41-48.

3. Литвинчук Л. Тенденції розвитку фрустраційних реакцій сучасної молоді. *Психологія: реальність та перспективи. Збірник наукових праць РДГУ*. 2020. Вип. 15. С. 111-117.

4. Прахова С.А., Даценко О.А., Семенов К.А. Дистанційне навчання у просторі сучасних освітніх систем: психологічний контекст. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія*. 2020. № 2 (20). С. 260-266.

5. Унгурян Л.М, Чернецька Г.В., Науменко І.А. Дистанційне навчання студентів заочників фармацевтичного факультету в медичному ВНЗ. *Медична освіта*. 2013. № 3. С. 95-97.